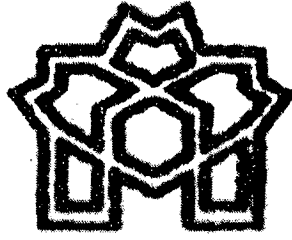

Handwritten scribbles and a diagonal line in the top left corner.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۸۷/۱/۱۰۴۸۳۴
۱۷/۱۱/۱۷

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده ادبیات فارسی و زبانهای خارجی

گروه زبانشناسی و آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان

پایان نامه کارشناسی ارشد

موضوع پژوهش

بررسی خطاهای نحوی ترک زبانان مقطع دبیرستان

در نگارش و کاربرد زبان فارسی

استاد راهنما: سرکار خانم دکتر گلناز مدرسی قوامی

استاد مشاور: جناب آقای دکتر محمد دبیر مقدم

استاد داور: سرکار خانم دکتر ویدا شقاقی

نگارش:

رحیمه درستکار

تابستان ۸۷

۱۰۴۸۳۴

فرم گردآوری اطلاعات پایان نامه ها
کتابخانه مرکزی دانشگاه علامه طباطبائی

عنوان: بررسی خطاهای نحوی ترک زبانان مقطع دبیرستان در نگارش و کاربرد زبان فارسی	
نویسنده/محقق: رحیمه درستکار	
مترجم:	
استاد راهنما: خانم دکتر گلناز مدرسی قوامی	
استاد مشاور: آقای دکتر محمد دبیر مقدم	
استاد داور: خانم دکتر ویدا شقاقی	
کتابنامه: فارسی و لاتین در ۵ صفحه	
واژه نامه: در ۱۰ صفحه	
نوع پایان نامه: ☐ بنیادی ☐ توسعه ای ☒ کاربردی	
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	
سال تحصیلی: ۱۳۸۶-۸۷	
محل تحصیل: تهران نام دانشگاه: علامه طباطبائی دانشکده: ادبیات فارسی و زبانهای خارجی	
تعداد صفحات: ۱۱۸	
گروه آموزشی: زبانشناسی و آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان	
کلیدواژه ها به زبان فارسی: خطا- بررسی خطا- بررسی خطاهای نحوی- ترکی آذری	
کلیدواژه ها به زبان انگلیسی: ERROR-ERROR ANALYSIS- SYNTACTIC ERROR ANALYSIS-AZARI TURKISH	

این پایان نامه در تاریخ پانزدهم تیر ماه هزار و سیصد و هشتاد و هفت دفاع شد و با درجه عالی (نمره ۱۹) مورد پذیرش قرار گرفت.

استاد راهنما: خانم دکتر گلناز مدرسی قوامی
استاد مشاور: آقای دکتر محمد دبیر مقدم
استاد داور: خانم دکتر ویدا شقاقی

به یاد پدر و برادرم

تقدیم به مادر مهربانم

و همسر و فرزند نازنینم

تقدیر و تشکر

در انجام این پژوهش، از راهنمایی ها و کمک های ارزشمند سرکار خانم دکتر گلناز مدرسی قوامی بهره فراوان بردم و مدیون ایشان هستم. ایشان با حوصله فراوان و صرف وقت بسیار، نوشته های این پژوهش را با دقت خوانده، بررسی کرده و راهنمایی های ارزنده ای به اینجانب نموده است. بدون این همه راهنمایی و مساعدت دستیابی به چنین کاری ممکن نبود. بنابراین خود را مدیون راهنمایی ها و الطاف ایشان می دانم و صمیمانه سپاسگزار مهربانی های بی دریغ و صبر فراوان ایشان هستم. همچنین در انجام این تحقیق، از نظرات و دیدگاه های ارزشمند استاد مشاور، جناب آقای دکتر محمد دبیر مقدم نیز بهره بردم. ایشان با صبر و حوصله، این تحقیق را مطالعه کردند و نظرات ارزشمندی را ارائه نمودند و مرا در انجام پژوهشی بهتر و کاملتر یاری کردند. از اینرو زحمات والای ایشان را ارج نهاده و قدردانی می نمایم. همچنین بر خود واجب می دانم که از زحمات، راهنمایی ها و مساعدت های تمام اساتید محترمی که در طول دوره تحصیلی از وجود ایشان بهره بردم تشکر نموده و محبت های بی دریغ ایشان را ارج نههم.

در طول دوره تحصیلی و همچنین در انجام این پژوهش، از کمک ها و مساعدت های تمام افراد خانواده ام نیز بهره فراوان بردم، ایشان در طول این دوره صبورانه مرا همراهی کردند و همواره مشوق من بودند. از اینرو زحمات بی پایان آنها را ارج نهاده و قدر دانی می کنم.

چکیده

الف) موضوع و طرح مسئله (اهمیت موضوع و هدف): موضوع تحقیق « بررسی خطاهای نحوی ترک زبانان مقطع دبیرستان در نگارش و کاربرد زبان فارسی » است. هدف از تحقیق رسیدن به عوامل خطاهای نحوی ترک زبانان مقطع دبیرستان در نگارش و کاربرد زبان فارسی و همچنین آسان کردن یادگیری و کاربرد زبان فارسی بوده است.

ب) مبانی نظری شامل مرور مختصری از منابع چارچوب نظری و پرسش ها و فرضیه ها : مبانی نظری پژوهش حاضر را بررسی و تحلیل خطاها در امر آموزش زبان دوم به منظور کشف و تجزیه و تحلیل خطاهای زبان آموزان تشکیل می دهد. پرسشهای این پایان نامه عبارتند از: « الف- خطاهای نحوی دانش آموزان آذری زبان مقطع دبیرستان در نگارش و کاربرد زبان فارسی کدامند؟ ب- این خطاهای زبانی از چه عواملی نشأت می گیرند؟ پ- آیا بررسی این خطاها نقشی در آموزش زبان فارسی به دانش آموزان آذری زبان دارد؟ » فرضیه های تحقیق با توجه به پرسشهای یاد شده به این شرح می باشند: « الف- خطاهای نحوی دانش آموزان آذری زبان مقطع دبیرستان در انواع صورتهای نحوی مشاهده می شوند. ب- خطاهای نحوی دانش آموزان آذری زبان از عوامل درون زبانی، برون زبانی، راهبردهای ارتباطی و آموزشی نشأت می گیرند. پ- بررسی خطاهای نحوی دانش آموزان آذری زبان، برای آموزش زبان فارسی به آنها مؤثر خواهد بود. »

پ) روش تحقیق شامل تعریف مفاهیم، روش تحقیق، جامعه مورد تحقیق، نمونه گیری و روش های نمونه گیری ، ابزار اندازه گیری، نحوه اجرای آن، شیوه گردآوری و تجزیه و تحلیل داده ها: روش انجام تحقیق حاضر توصیفی است. داده ها از نوشتار طبیعی زبان آموزان جمع آوری شده، به این صورت که از زبان آموزان خواسته شده در سه نوبت انشائایی با موضوع های مختلف بنویسند. جامعه آماری این پژوهش را ۴۰ نفر از دانش آموزان آذری زبان پایه اول دبیرستانی در روستای داود آباد شهرستان قرچک از توابع استان تهران تشکیل می دهند.

ت) یافته های تحقیق: انواع و تعداد خطاهایی که زبان آموزان مرتکب شده اند با تجزیه و تحلیل داده ها مشخص گردیده است که این خطاها عبارتند از:
۱) خطاهای ناشی از روشها و مواد آموزشی که پر بسامدترین خطا در این پژوهش می باشد، درصد این خطا ۸۲/۸۹ درصد کل خطاها می باشد. ۲) خطاهای ناشی از فرایند یادگیری از زبان مقصد که ۸/۵۵ درصد از کل خطاها را شامل می شود. ۳) خطاهای ناشی از انتقال زبان مادری در زبان مقصد که ۶/۵۷ درصد کل خطاها را شامل می شود. ۴) خطاهای ناشی از راهبردهای ارتباطی که با ۱/۹۷ درصد کم بسامدترین خطاها می باشد.

ث) نتیجه گیری و پیشنهادات: از نتایج این تحقیق این است که روشها و مواد آموزشی که در محیط های آموزشی اجرا میشوند بیشترین تاثیر را در فرایند یادگیری زبان آموزان آذری زبان پایه اول دبیرستان دارد و این عامل، عاملی مؤثرتر از انتقال بین زبانی یا انتقال درون زبانی در یادگیری زبان فارسی است.

در جریان یادگیری زبان فارسی به عنوان زبان دوم مطالعه انواع خطاهای زبانی، انتخاب روش های تدریس، تهیه و تدوین مطالب درسی و دوره های آموزشی مناسب و نیز انجام تحقیقات مفصل دیگر در این زمینه لازم است.

صحت اطلاعات مندرج در این فرم را بر اساس محتوای پایان نامه و ضوابط مندرج در فرم را

گواهی می نمایم.

نام استاد راهنما: گلنار مددی قوامی

سمت علمی: استادیار

رئیس کتابخانه:

نام دانشگاه: علامه طباطبائی

فصل اول - طرح تحقیق

۱-۱. مقدمه	۲
۲-۱. معرفی تحقیق	۲
۳-۱. اهداف تحقیق	۳
۴-۱. ضرورت و اهمیت تحقیق	۴
۵-۱. سؤالها و فرضیه ها	۵
۶-۱. کلیاتی درباره زبان آذری	۶
۱-۶-۱. مطالعات و تقسیم بندی های ترکی	۷
۷-۱. اصطلاحات تخصصی	۹
۸-۱. روش شناسی تحقیق	۱۱
۱-۸-۱. روش تحقیق	۱۱
۲-۸-۱. روش گردآوری داده ها	۱۱
۳-۸-۱. جامعه آماری، روش نمونه گیری و حجم نمونه	۱۱
۴-۸-۱. روش تجزیه و تحلیل داده ها	۱۲
۹-۱. ساختار پژوهش	۱۳

فصل دوم - پیشینه تحقیق

۱-۲. مقدمه	۱۵
------------	----

۲-۲. زبان شناسی مقابله ای	۱۵
۳-۲. تحلیل مقابله ای	۱۵
۴-۲. فرضیه های گوناگون نظریه تحلیل مقابله ای	۱۶
۱-۴-۲. فرضیه افراطی	۱۶
۲-۴-۲. فرضیه ضعیف	۱۷
۳-۴-۲. فرضیه میانه	۱۸
۵-۲. هدف های تحلیل مقابله ای	۱۹
۶-۲. تحلیل مقابله ای و کاربرد آن در آموزش	۲۰
۷-۲. روش ها و روالهای تحلیل مقابله ای یا چگونگی مقایسه زبانها	۲۳
۸-۲. ایرادها و محدودیت های بررسی مقابله ای	۲۴
۹-۲. تحلیل خطاها	۲۶
۱۰-۲. اهمیت خطاها	۲۸
۱۱-۲. پیشینه مطالعات مقابله ای و تحلیل خطاها در زبان ترکی	۲۹
۱۲-۲. پیشینه مطالعات مقابله ای و تحلیل خطاهای نحوی در سایر زبان ها و گویش های ایرانی	۳۲

فصل سوم - چارچوب نظری تحقیق

۱-۳. مقدمه	۳۶
۲-۳. اهداف تحلیل خطاها	۳۶
۳-۳. تفاوت خطا و اشتباه	۳۶
۴-۳. روش تجزیه و تحلیل خطاهای زبانی	۳۷
۵-۳. منابع خطا	۳۸

۴-۶. فرضیه زبان میانی، نظام تقریبی و گویش منحصر به فرد ۴۴

فصل چهارم - تجزیه و تحلیل داده ها

۴-۱. مقدمه ۴۹

۴-۲. خطاهای نحوی ناشی از انتقال زبان مادری در زبان مقصد

(خطاهای بین زبانی) ۴۹

۴-۲-۱. حرف اضافه ۵۰

۴-۲-۲. کاربرد نامناسب قید ۵۲

۴-۲-۳. خطاهای بین زبانی در حوزه اسم ۵۳

۴-۳. خطاهای نحوی ناشی از فرایند یادگیری در زبان مقصد

(خطاهای درون زبانی) ۵۳

۴-۳-۱. قیاس نادرست ۵۴

۴-۴. خطاهای نحوی ناشی از راهبردهای ارتباطی ۵۷

۴-۴-۱. تفسیر ۵۷

۴-۴-۱-۱. تقریب ۵۸

۴-۵. خطاهای نحوی ناشی از روش ها و مواد آموزشی ۵۸

۴-۵-۱. حرف اضافه ۵۹

۴-۵-۲. حرف ربط ۶۲

۴-۵-۳. ضمیر ۶۳

۴-۵-۴. نشانه مفعول "را" ۶۶

۴-۵-۵. مقوله نامناسب ۶۸

صفحه	عنوان
۶۹ ۴-۵-۶. فعل
۶۹ ۴-۵-۶-۱. زمان
۶۹ ۴-۵-۶-۲. شمار و شخص
۷۳ ۴-۵-۶-۳. وجه فعل
۷۵ ۴-۵-۶-۴. حذف فعل
۷۶ ۴-۵-۶-۵. فعل نامناسب
۷۷ ۴-۵-۷. اسم
۷۹ ۴-۵-۸. تکرار و دراز گویی
۸۲ ۴-۵-۹. کاربرد نامناسب حرف تعریف "یک"
۸۳ ۴-۵-۱۰. کاربرد عبارات نادرست
۸۴ ۴-۵-۱۱. کاربرد گونه نادرست
۸۶ ۴-۵-۱۲. ربط دادن نادرست جملات
۸۷ ۴-۶. تحلیل آماری داده ها

فصل پنجم - نتیجه گیری و پیشنهادات

۹۲ ۵-۱. مقدمه
۹۳ ۵-۲. یافته ها و نتایج پژوهش
۹۹ ۵-۳. پیشنهادات
۱۰۳ کتابنامه
۱۱۰ واژه نامه

فصل اول

طرح تحقیق

۱-۱. مقدمه

در فصل اول تحقیق حاضر، ابتدا به کلیاتی درباره زبان آذری اشاره خواهد شد. سپس به معرفی تحقیق پرداخته و هدفهای تحقیق و ضرورت و اهمیت آن بررسی می شود. پس از مطرح نمودن سؤالات و فرضیه های تحقیق و تعریف اصطلاحات تخصصی طرح، روش شناسی تحقیق مطرح می شود که شامل نوع روش تحقیق، روش گردآوری داده ها، جامعه آماری، روش نمونه گیری، حجم نمونه و روش گردآوری اطلاعات و داده ها خواهد بود. در انتها به ساختار پژوهش نیز اشاره خواهد شد.

۱-۲. معرفی تحقیق

این تحقیق در نظر دارد زبان فارسی گروهی از دانش آموزان آذری زبان پایه اول مقطع دبیرستان را با استفاده از روش تحلیل خطاها مورد بررسی قرار داده و خطاهای نحوی آنها را در نوشتن انشاء به زبان فارسی بررسی و توصیف کند. تحلیل خطا می تواند بینش های مهمی را درباره یادگیری زبان دوم ارائه دهد و در امر آموزش زبان ارزش و فایده بسیاری داشته باشد. خطاها منابع مهمی هستند که با استفاده از آنها می توان نظام ذهنی آموزندگان را مشخص ساخت. به همین دلیل، محقق علاقمند به بررسی این موضوع می باشد و تلاش خواهد کرد خطاهایی را که زبان آموزان در زمینه نحوی دارند جمع آوری کرده و مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد تا به این ترتیب حوزه های مشکل زای زبان فارسی برای زبان آموزان مشخص شده و به دنبال آن منبع و عامل خطاها معلوم گردد و در نهایت راهکارهایی برای رفع این خطاها ارائه شود.

این تحقیق در دبیرستان دخترانه داود آباد، اطراف شهر قرچک از توابع استان تهران انجام گرفته و داده ها از طریق انشاء جمع آوری شده است. از دانش آموزان در سه مرحله انشاء جمع آوری شد و پس از هر بار انشاء نویسی خطا های دانش آموزان ثبت شد. بنابراین پیکره زبانی این

تحقیق از نوشتار طبیعی زبان آموزان گردآوری شده و از نظر نحوی مورد بررسی قرار گرفته است.

۱-۳. اهداف تحقیق

اهداف تحقیق حاضر از چند جنبه قابل بررسی است :

هدف کلی / عمومی : هدف عمومی این تحقیق دستیابی به عوامل خطاهای نحوی آذری زبانان در نگارش و کاربرد زبان فارسی است.

هدف اصلی / ویژه : هدف ویژه این تحقیق عبارت است از بررسی خطاهای نحوی دانش آموزان آذری زبان مقطع دبیرستان در کاربرد زبان فارسی.

هدف نظری : هدف نظری بررسی خطاها از نظر کورد^۱ (۱۹۷۱) درک فرایند یادگیری زبان است و اطلاعاتی نظیر اینکه زبان آموزان چه مطالبی را می آموزند و این مطالب را چگونه می آموزند در اختیار محقق قرار می دهند. از نظر کشاورز (۱۹۹۴) نیز بخش نظری بررسی خطاها به فرایندها و راهبردهای یادگیری زبان دوم و شباهتهای آن با فراگیری زبان اول ارتباط دارد. طبق نظر فیژیاک^۲ (۱۹۸۵ : ۲) بررسی نظری خطاها توصیفی کلی از تفاوتها و شباهت های میان دو یا چند لایه زبان را به دست می دهد. این بررسی ها انگاره دقیقی را برای مقایسه آنها فراهم می کند و مشخص می کند که کدام عناصر قابل مقایسه بوده و چگونه مقایسه می شوند.

هدف عملی / کاربردی : از نظر کشاورز (۱۹۹۴) هدف عملی بررسی خطاها کاملاً کاربردی و آموزشی است و عبارت است از سازماندهی دوره های جبرانی، آماده کردن مواد آموزشی و راهبردهای آموزشی مناسب بر اساس یافته ها. از نظر فیژیاک (۱۹۸۵ : ۲) نیز جنبه کاربردی

۱-Corder

۲-Fisiak

تحلیل خطاها می تواند چارچوبی را برای مقایسه زبانها فراهم نماید و اطلاعاتی را برای اهدافی چون آموزش، ترجمه و غیره بدست دهد.

از اهداف عملی تحقیقهایی از این دست می توان به تعیین حوزه های خطا و علل و عوامل آنها اشاره نمود. هدف کاربردی در بردارنده راهکارهای ویژه آموزشی برای معلمان است تا در جهت بهبود وضع آموزشی مورد بهره برداری قرار گیرند. پس می توان گفت که از طریق تحلیل خطاهای دانش آموزان، هم آموزگاران با خطاها آشنا می شوند و هم طراحان کتابهای درسی می توانند با الهام گرفتن از چنین تحقیقاتی روش تدریس و مطالب درسی خاصی را برگزینند تا زبان آموزان را سریعتر و بهتر به هدف یادگیری زبان دوم برسانند.

۴-۱. ضرورت و اهمیت تحقیق

تجزیه و تحلیل خطاها، یکی از روالهای کشف معلم زبان برای درک این مسأله است که باید روی کدام پدیده های زبان تمرکز کند. اگر تحلیل مقابله ای به درستی با تحلیل خطاها و آزمونها همراه شود، می تواند پیش بینی های ارزنده ای را در این زمینه انجام دهد. بررسی و توصیف خطاهای پیشرفتی زبان آموزان برای معلم اهمیت زیادی دارد و وی را قادر می سازد تا این فرایندها را کنترل کند و یا حداقل برای پیشرفت زبان آموزان از آنها استفاده کند. شریدار^۱ می گوید خطاهایی که زبان آموزان در فرایند یادگیری زبان دوم یا زبان خارجی مرتکب می شوند، همیشه بیشترین عامل نگرانی معلمان و نویسندگان کتابهای درسی بوده اند. با این حال یک رویکرد نظام مند برای پرداختن به خطاها، در تلاش به منظور توضیح منشأ زبانشناختی، نظم، قابل پیش بینی بودن و متغیر بودن آنها تقریباً کار جدیدی است (فیژیاک، ۱۹۸۵ : ۲۰۷).

۱- Sridhar

یکی از اهداف بررسی خطاها، تلاش در جهت آسان کردن یادگیری زبان مقصد است. تحلیل خطاها به سبب بینش هایی که برای راهبردهای به کار گرفته شده در یادگیری زبان دوم و به طور کلی برای یادگیری زبان فراهم می کند از اهمیت زیادی برخوردار است. توصیف و تحلیل ویژگیها و راهبردهای یادگیری به پیشرفت روش های آموزشی که نهایت استفاده را از روش یادگیری زبان توسط زبان آموز می کنند، کمک می کند. مشاهده نزدیک یادگیری زبان دوم به همراه بررسی های یادگیری زبانها در موقعیت های کلاسهای رسمی می تواند بخش عمده ای از داده های دستورهای آموزشی را فراهم کند. به طور کلی خطاهای یک زبان آموز شواهدی را از نظام زبانی که او در یک نقطه زمانی خاص از دوره آموزشی به کار می برد، به دست می دهند. کورد (۱۹۶۷) می گوید که خطاها و تحلیل آنها برای سه گروه از افراد مهم و قابل بررسی هستند:

- ۱ - معلم : خطاها به معلم نشان می دهند که زبان آموز تا چه اندازه پیشرفت کرده و چه چیزی هنوز باید یاد بگیرد.
- ۲ - پژوهشگر : خطاها شواهدی را در دسترس پژوهشگر می گذارند تا بداند زبان چگونه یاد گرفته می شود.
- ۳ - زبان آموز : خطا کردن روشی است که زبان آموز برای آزمایش فرضیه های خود درباره ماهیت زبان مورد نظر در دست دارد.

۱-۵. سؤالات و فرضیه ها

سؤالات تحقیق :

- ۱- خطاهای نحوی دانش آموزان آذری زبان مقطع دبیرستان در نگارش و کاربرد زبان فارسی کدامند؟

۲- این خطاهای زبانی از چه عواملی نشأت می گیرند؟

۳- آیا بررسی این خطاها نقشی در آموزش زبان فارسی به دانش آموزان آذری، زبان دارد؟

فرضیه های تحقیق:

۱- خطاهای نحوی دانش آموزان آذری زبان مقطع دبیرستان در انواع صورتهای نحوی مشاهده می شوند.

۲- خطاهای نحوی دانش آموزان آذری زبان از عوامل درون زبانی، برون زبانی، راهبردهای ارتباطی و آموزشی نشأت می گیرند.

۳- بررسی خطاهای نحوی دانش آموزان آذری زبان، برای آموزش زبان فارسی به آنها مؤثر خواهد بود.

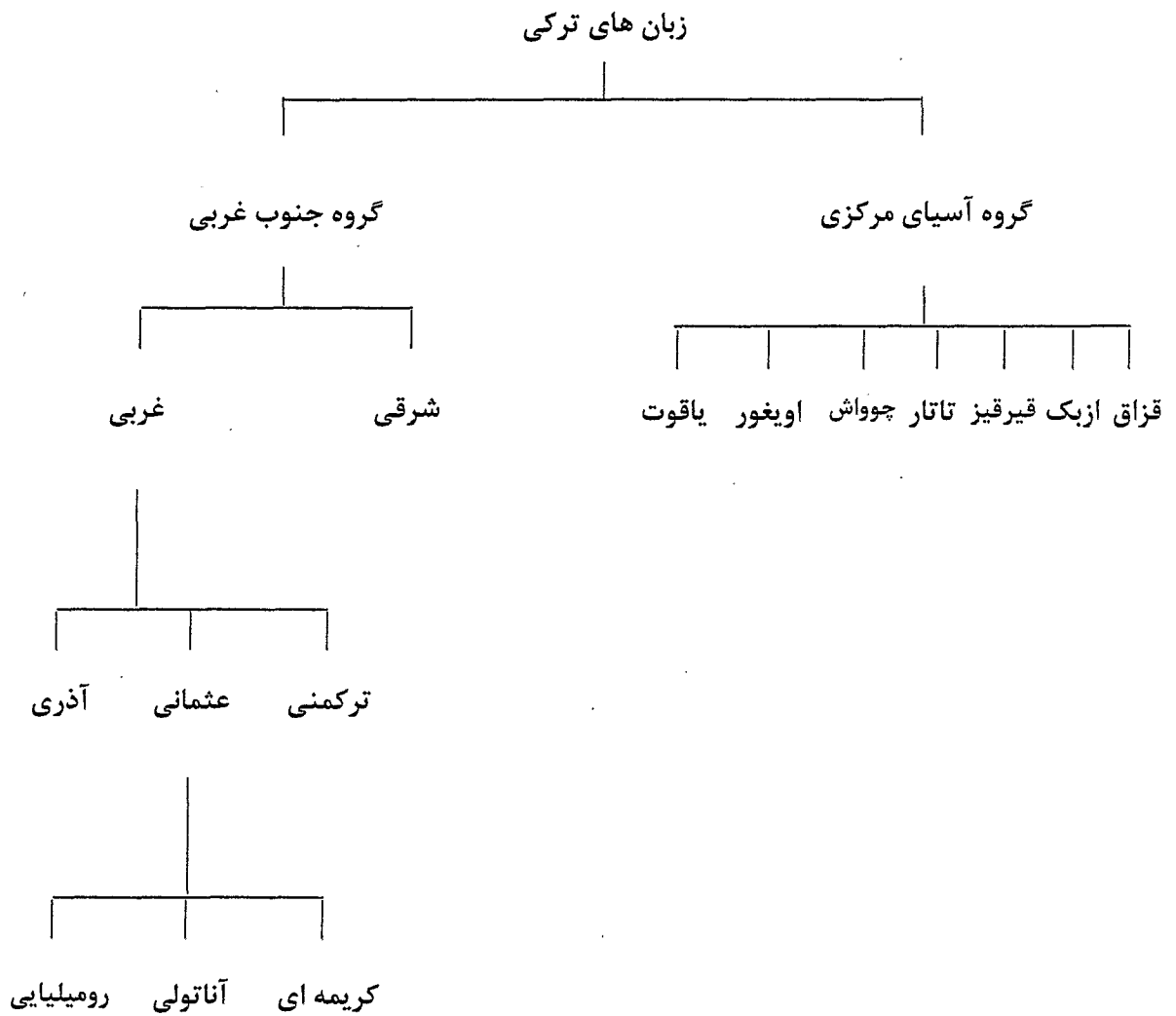
۱-۶. کلیاتی درباره زبان آذری

آذری گویشی از زبانهای ترکیک^۱ است و ترکیک خود به شاخه آلتایی^۲ که یکی از خانواده های زبانی دنیاست تعلق دارد. "خانواده زبان های آلتایی دارای سه شاخه اصلی ترکیک، مغولی و تنگوسی^۳ است. ترکیک رایج ترین شاخه این خانواده به شمار می آید و بیشترین تعداد سخنگو را داراست. این شاخه علاوه بر زبان ترکیک، تعدادی از زبان های آسیای مرکزی مانند ازبکی، قزاقی و قرقیزی را نیز در بر می گیرد" (آرلا تو^۴ ۱۹۸۱ [۱۳۷۳]: ۷۶ و ۷۷).

۱- Turkic
۲- Altaic
۳- Tunguz
۴- Arlatto

۱-۶-۱. مطالعات و تقسیم بندی های ترکی

تقسیم بندی های متعددی از زبان های ترکیک صورت پذیرفته است. به عنوان مثال، جکین کورنفیلت^۱ (۱۹۷۱) در مقاله ای که در مجموعه زبانهای عمده دنیا به چاپ رسیده است، زبانهای ترکی را به این صورت تقسیم بندی کرده است:

شکل ۱-۱. دسته بندی زبانهای ترکی (کورنفیلت ۱۹۷۱)

^۱ - Kornfilt

همانطور که در نمودار فوق مشخص شده، کورنفیلت زبانهای ترکی را ابتدا به دو گروه مرکزی و جنوب غربی تقسیم کرده و سپس گروه جنوب غربی را به دو گروه شرقی و غربی تقسیم کرده است. با توجه به تقسیم بندی های انجام شده، زبان ترکی آذری یا زبان آذربایجانی شاخه ای از گروه جنوبی یا در بعضی از تقسیم بندی ها از گروه جنوب غربی یا اوغوز است.

ترکی آذری خود نخست به دو گروه شمالی و جنوبی تقسیم می شود. این تفاوت در اثر جدایی دو آذربایجان در طی سالهای متمادی به وجود آمده است. آذری شمالی خود به چهار گروه آذری شمالی، جنوبی، شرقی و غربی تقسیم می شود. گروه شمالی شامل گویش های نوغا، زاقاتالا و قاخ و گویش های جنوبی شامل نخجوان، اوردوپادو و ایروان می باشد. گروه شرقی شامل گویش های قوبا، باکو، شاماخی، مغان و لنکران و گروه غربی شامل گویش های قازاخ، قره باغ، گنجه و آیریم می باشد.

هیئت (۱۳۶۵) بر این باور است که گروه جنوبی ترکی آذری گویش های تمامی مناطق ترک نشین ایران یعنی آذربایجان و سایر استان های کشور را شامل می شود. ترکی قشقایی و خراسانی نیز جزء ترکی آذری محسوب می شوند.

دکتر جواد هیئت این گویش ها را با در نظر گرفتن معیار جغرافیایی این گونه تقسیم بندی می کند.

۱- گویش مرکزی : تبریز و مراغه

۲- گویش شمالی : مرند و اهر

۳- گویش شمالی غربی : خوی و ماکو

۴- گویش شمال شرقی : بکر آباد و جروان

۵- گویش شرقی : اردبیل و خلخال

۶- گویش غربی : ارومیه و سلماس